

ÅRSRAPPORT 2009

DE NASJONALE FORSKNINGSETISKE KOMITEER

Innhold

Forord	4
Forebygging, debatt og informasjon	4
Hvem er Forskningsetiske komiteer?	6
Prosjekt om partnerdrap – skal hensynet til en drapsmanns integritet gå foran samfunnets nytte av forskning?	8
Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag - NEM	10
Hjerne i fokus	11
Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi - NENT	12
Den etiske nemnda for patentsaker – Patentnemnda	13
Foregår det diskriminering på arbeidsmarkedet?	14
Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora - NESH	15
Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning ved bruk av menneskelige levninger	16
Nasjonalt utvalg for gransking av redelighet i forskning - Granskingsutvalget	17
Kommunikasjon	19
Internasjonalt arbeid	22
Regnskap	25

Forord

Forebygging, debatt og informasjon

2009 ble det siste året for De nasjonale forskningsetiske komiteer som «tenåring». De siste par årene som «ungdom» er blitt preget av innføring av forskningsetikkloven og den nye helseforskningsloven. Implementeringen av helseforskningsloven har i høy grad påvirket arbeidet i Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag, mens forskningsetikkloven og innfrielse av lovens intensjoner – med utgangspunkt i mange års oppsamlede erfaringer uten lovregulering - utgjør en viktig ramme for alle tre nasjonale komiteer samt for Granskingsutvalget.

Lovfestingen er et uttrykk for den økte samfunnsmessige oppmerksomhet som forskningsetikk har fått gjennom de siste tiår. Dette skyldes blant annet at nye forskningsfelt og nye teknologiområder er med på å endre samfunnet.. Valg og fravalg av forskning basert på debatt og etiske overveielser, så vel som måten forskningen utføres på, påvirker vår hverdag og vår framtid.

Det hviler et betydelig ansvar på den enkelte forsker i forhold til god forskningsskikk. Tillit til at man kan stole på forskningens resultater er viktig. Det er derfor ikke uten grunn at forebygging av vitenskapelig uredelighet har en sentral plass i forskningsetikkloven. Forskningsetiske komiteer har løpende arbeidet med forebygging. Med forskningsetikkloven er det blitt formalisert at hovedansvaret for forebygging og opplæring i god forskningsskikk ligger på den enkelte institusjon, men at det også er viktige roller å utfylle på det nasjonale nivå, ikke minst i samspillet mellom lokalt og nasjonalt nivå.

I 2009 ble det avholdt sommerskole, åpne seminarer og forelesninger om forskningsetiske spørsmål i lokal regi og i samarbeid med de forskningsetiske komiteer eller medlemmer av komiteene. Det skal nevnes at komitésystemet også i 2009 har vært involvert aktivt i internasjonale aktiviteter vedrørende forskningsetikk.

Forskningsetisk bibliotek (FBIB), som sommeren 2009 ble lansert på forskningskomiteenes nye nettsted, er et uttrykk for fokuseringen på forebygging og opplæring; som et tydelig samarbeid mellom det lokale nivå (7 universiteter) og det nasjonale nivå.

FBIBs artikler om mange forskjellige temaer utgjør et nyttig redskap for undervisning og debatt om viktige forskningsetiske spørsmål. Ut fra tilbakemeldinger er det vårt inntrykk at FBIB sees på som et verdsett initiativ og viktig ressurs.

Informasjon og debatt om forskningsetikken har alltid vært en hjørnestein i komiteenes arbeid. I dag foregår dette ofte «på nettet». Med lanseringen av det nye nettstedet i 2009 står vi enda bedre rustet til å løse denne oppgaven. Vi er faktisk ganske stolte av www.etikkom.no. En stolthet som ikke blir mindre av at nettstedet i 2009 ble nominert som et av tre beste nettsteder i statlig regi.

Tross nytte av elektroniske medier ser vi også et rom for å skape debatt og kanskje ikke minst dypere innsikt i forskningsetiske problemstillinger via trykte medier. Et rom som bladet *Forskningsetikk* også i 2009 har utfylt på en veldig god måte.

Som i 2008 har også 2009 vært påvirket av Kunnskapsdepartementets forslag til omorganisering av komitésystemet. Komiteene og sekretariatet har avgitt høringsvar til departementet og avventer med spenning – og kanskje en anelse utålmodighet - hva som videre kommer til å skje.

2009 ble, som nevnt, året hvor det tas farvel til livet som «tenåring», men det ble også året hvor det ble tatt avskjed med en lang rekke medlemmer og ledere av komiteene. Intet varer evig; heller ikke oppnevningsperioder!

Vi vil benytte anledningen til å si mange takk for stor innsats og engasjement til alle medlemmer og komitéledere. Det var også i 2009 vi tok avskjed med vår mangeårige sekretariatsleder for NEM og daglig administrative leder for sekretariatet. En stor takk til Knut W. Ruyter.

*Torkild Vinther
Sekretariatsleder Granskingsutvalget
Forskningsetiske komiteer*

Hvem er Forskningsetiske komiteer?

DEN NASJONALE FORSKNINGSETISKE KOMITÉ FOR MEDISIN OG HELSEFAG - NEM

DEN NASJONALE FORSKNINGSETISKE KOMITÉ FOR NATURVITENSKAP OG TEKNOLOGI - NENT

DEN NASJONALE FORSKNINGSETISKE KOMITÉ FOR SAMFUNNSVITENSKAP OG HUMANIORA - NESH

DEN ETISKE NEMNDA FOR PATENTSAKER - PATENTNEMNDA

NASJONALT UTVALG FOR GRANSKING AV REDELIGHET I FORSKNING - GRANSKINGSUTVALGET

NASJONALT UTVALG FOR VURDERING AV FORSKNING VED BRUK AV MENNESKELIGE LEVNINGER

Oppgaver

- Gi råd til forskere og myndigheter om forskningsetiske spørsmål
- Arbeide for å gjøre forskningsetiske prinsipper kjent
- Stimulere til debatt om saker som har betydning både for forskersamfunnet og befolkningen generelt
- Forebygge uredelighet
- Arbeide for god vitenskapelig skikk og kvalitet
- Klageorgan (NEM)

Arbeidsform

- Utarbeider retningslinjer og rapporter
- Avgir uttalelser og høringer
- Arrangerer seminar og åpne møter
- Samarbeider internasjonalt

Felles sekretariat

Forskningsetiske komiteer har et felles sekretariat sentralt i Oslo. Hver komité har egen sekretariatsleder med forskningskompetanse. En felles stab dekker administrasjon, juss og informasjon.

Sekretariatet utgir bladet Forskningsetikk og har redaktøransvar for nettstedet www.etikkom.no. På nettstedet presenteres forskningsetiske tema, blant annet i det forskningsetiske biblioteket, FBIB. I tillegg vil man finne nyheter, informasjon om komiteenes arbeid, enkeltsaker og referater fra både lukkede og åpne møter.

KOMITEER

UTVALG

NEMND

FAGARTIKKEL

Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM)

PROSJEKTET

I følge prosjektbeskrivelsen hadde prosjektet som formål å kartlegge risikofaktorer og rettslige utfall for partnerdrap i Norge. Prosjektet ville teste evolusjonspsykologiske hypoteser om risikofaktorer for partnerdrap. Det ble utviklet et standardisert skjema for å samle inn og systematisere data knyttet til hvert enkelt drapstilfelle i årene 1980-2008. Dataene skulle innhentes fra rettspsykiatriske vurderinger av de drapsofdømte. Kartleggingen ville kunne omfatte opptil 200 personer. Det skulle ikke innhentes samtykke til datainnhenting. Resultatet av undersøkelsen skulle publiseres i aggregert form på gruppenivå. Kunnskapen man fikk, skulle brukes i forebyggende arbeid.

Prosjekt om partnerdrap – skal hensynet til en drapsmanns integritet gå foran samfunnets nytte av forskning?

Behandlingen av denne klagesaken førte til mange viktige prinsippdiskusjoner i Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM). Vi skal her kort omtale noen av dem.

Spørsmål om samtykke

Hovedpunktet i utvekslingen og uenigheten mellom regional forskningsetisk komité for medisin og helsefag (REK) og klager dreide seg om samtykke kunne og burde innhentes for å få innsyn i de rettspsykiatriske erklæringene, eller om det ville være etisk forsvarlig, eller til og med tilrådelig, å benytte dette materialet uten å innhente samtykke.

Var det praktisk mulig og etisk forsvarlig å innhente samtykke?

Klager framholdt at hensynet til de domfelte tilsa at det ikke burde innhentes samtykke til denne studien. Hovedbegrunnelsen for dette var at domfelte ville kunne oppleve det som en psykisk belastning å få en forespørsel om innsyn i sakspapirer.

Mennesker reagerer forskjellig psykisk, derfor mente NEM at en mulig reaktivering av vonde minner i seg selv ikke kunne være et argument mot å la samtykkekompetente mennesker få ta stilling til om forskere skulle få innsyn i de sensitive opplysningene som var knyttet til disse minnene.

At noen kunne vise seg umulig å finne, kunne etter NEMs oppfatning ikke være noe argument for ikke å spørre de som lot seg oppspore.

Partnerdrap er en svært alvorlig hendelse som er omfattet av stor offentlig interesse, og NEM regnet med at resultater fra denne studien ville blitt allment kjent. NEM mente at det ville være en større belastning for de domsfelte hvis de senere leste om denne studien og forsto at de selv var inkludert i den.

Var det vitenskapelig forsvarlig å basere studien på samtykke?

Et krav om samtykke ville i følge klager ikke kunne sikre representativitet, fordi det ville være tilfeldig hvem en greide å gjenfinne, og hvem som faktisk ga tillatelse til innsyn. Samtykkekravet ville derfor redusere studiens verdi.

NEM mente at problemet med skjevheter i utvalget ikke ville bli løst ved å gjennomføre studien uten samtykke; det ville heller ikke bidra til mer komplette data. Komiteen var imidlertid enig i at det ville styrke studiens vitenskapelige verdi hvis alle tilgjengelige rettspsykiatriske erklæringer ble inkludert.

Studiens samfunnmessige verdi

Komiteen mente at hvis det faktisk var slik at kunnskapen fra prosjektet kunne forhindre framtidig partnerdrap, ville samfunnsnyttene til dette prosjektet være hevet over tvil. NEM mente imidlertid at klager ikke hadde vist hvordan de ut fra prosjektets formål, metode og design kunne bidra med slik kunnskap, eller hvordan prosjektet ville bidra til å heve kvaliteten på rettspsykiatriske vurderinger og klinisk arbeid med drapsovmte.

Ut fra dette mente NEM at prosjektets samfunnsnytte var diskutabel i sin nåværende form.

Hensynet til den enkeltes velferd og integritet

I klagen ble det framført et nytt argument for hvorfor det kunne forsvares ikke å innhente samtykke; at informasjonen allerede var kjent fra åpen rett, og at opplysningene dermed ikke var «*underlagt den taushetsplikt helseopplysninger ellers har*».

NEM var ikke enig i at taushetsplikten kunne graderes. Selv om de sensitive opplysningene skulle være delt med retten før, mente NEM at dette ikke kunne begrunne at andre skulle bruke opplysningene til et helt annet formål.

I tillegg pekte NEM på at vilkåret om at deltakernes velferd og integritet skal være ivaretatt, og at forskningen skal være av vesentlig interesse for samfunnet. Det er to selvstendige vilkår som begge må være oppfylte. Hvis et prosjekt skal gjennomføres uten samtykke, må ulempene for den enkelte kunne anses som ubetydelige eller avhjelpes på en måte som i tilstrekkelig grad ivaretar deres velferd og integritet, og i tillegg må det sannsynliggjøres at forskningen «er av vesentlig interesse for samfunnet». NEM fant ikke at disse vilkårene var oppfylt.

Konklusjon

NEM var enig i at prosjektets tema var viktig, og at en kartlegging av risikofaktorer kunne ha en verdi i seg selv, uavhengig av om kunnskapen ville få betydning for forebyggende arbeid.

Når NEM vurderte samfunnsnyttene av prosjektet til å være langt mindre enn det klager gjorde, var dette særlig begrunnet i at det ikke var godt gjort at deltakernes velferd og integritet ble ivaretatt på en tilfredsstillende måte. NEM anså at de inkludertes integritet ble truet ved prosjektets framgangsmåte, uten det var iverksatt tilstrekkelige tiltak for å forhindre dette.

Klagen ble avvist.

For mer utførlig omtale anbefales å gå inn på våre nettsider: <http://www.etikkom.no/no/Vart-arbeid/Hva-gjor-vi/Vedtak-i-klagesaker/Partnerdrap>

Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag - NEM

NEM var både rådgivende og koordinerende instans for de regionale komiteene for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) inntil 1. juli 2009, da den nye helseforskningsloven trådte i kraft. Fra da av har NEM bare rådgivende oppgave i forhold til REK.

REK behandler alle søknader om godkjenning av konkrete forskningsprosjekter innen medisinsk og helsefaglig forskning. NEM uttaler seg i mer prinsipielle spørsmål og er etter forskningsetikkloven (01.07.2007) klageinstans for avgjørelser tatt i REK.

Ved siden av uttalelser, rapporter og retningslinjer, arrangerer NEM åpne debattmøter og seminarer.

MEDLEMMER 2006 - 2009

- 📍 *Leder:* Beate Indrebø Hovland, førsteamanuensis, Lovisenberg Diakonale Høgskole
- 📍 Sekretariatsleder: Knut W. Ruyter, (til 31.07.2009)
- 📍 Kjersti Bakken, førsteamanuensis, Universitetet i Bergen/Universitetet i Tromsø
- 📍 Ola Dale, professor, Institutt for sirkulasjon og bildediagnostikk, Norges tekniske naturvitenskapelige universitet
- 📍 William Johnsen, student, Universitetet i Oslo
- 📍 Tore Lunde, professor dr. juris, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
- 📍 Patricia Ann Melsom, redaktør, NITO Bioingeniørfaglig institutt
- 📍 John-Arne Skolbekken, førsteamanuensis Psykologisk institutt, NTNU
- 📍 Vigdis Songe Møller, professor Filosofisk institutt, Universitetet i Bergen
- 📍 Annetine Staff, overlege, dr. med. og førsteamanuensis II, Kvinnesenteret, Ullevål universitetssykehus og medisinske fakultet, Universitetet i Oslo
- 📍 Christine P. Ulrichsen, sekretær for Personvernkommisjonen
- 📍 Lars Vatten, professor dr. med, Institutt for samfunnsmedisin, NTNU
- 📍 Åge Wifstad, førsteamanuensis, Medisinsk fakultet, Universitetet i Tromsø

FAGARTIKKEL

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT)

PROSJEKTET

Hjerneforskning bringer nye muligheter. Medikamenter som påstås å styrke hukommelsen og skjerpe tankene, er her. NENT og Teknologirådet inviterte til åpent møte 29. oktober 2009. Mer enn 60 personer var samlet i Det Norske Videnskaps-Akademi, Oslo, til interessant debatt. Gjeste forelesere var: Professor John Harris, professor Stephen Rose og professor Holger Ursin.

Hjerne i fokus

Ny kunnskap gir ofte nye muligheter for handling og teknologi. Etikken forteller oss at ikke alt vi kan gjøre, også bør gjøres. Dette spørsmålet er muligens spesielt relevant når det gjelder moderne hjerneforskning. NENT har notert seg at hjerneforskningen er inne i en ny og spennende fase. En del av forskningen foregår også i tverrfaglige miljøer med deltakelse av eksperter fra informasjonsteknologi, genetik, nanoteknologi, farmasi og andre. Dette har gitt opphav til det man nå gjerne kaller konvergerende teknologier.

Et spesielt forskningsfelt innen hjerneforskning har rettet sin oppmerksomhet mot reparasjon av svekkete kognitive ytelser (for eksempel tap av hukommelse) eller også forbedring av fungerende kognitive evner. Vitenskapelige tidsskrifter slik som Science and Nature har allerede tatt inn en del bidrag om temaet. Det fremgår tydelig at ekspertene er delte i synet hvorvidt denne type forskning utgjør en trussel eller en positiv mulighet. Etikken i denne forskningen er meget omdiskutert.

NENT i nært samarbeid med Teknologirådet bestemte seg derfor for å invitere framstående internasjonale eksperter til Norge for å stimulere den norske debatten om dette tema. Det ble arrangert et møte i Det norske Videnskapsakademiet 29. oktober 2009 under tittelen «Better brains - time for cognitive enhancement». Spørsmål om «hjernedop» eller gjerne «hjerneviagra» var hovedfokus.

Professor John Harris fra Manchester universitetet mente prinsipielt at medikamenter, slik som for eksempel Ritalin som brukes ved ADHD, bør sees på linje med andre tiltak for å forbedre læringen. Forskjellen er vanligvis at medikamenter av denne typen er mer effektive og rimeligere enn for eksempel spesialundervisning eller andre støttetiltak. «Smarte piller» kan bli et alternativ i utdanningen av folk. Samfunnet bør ikke presse folk til pillebruk, men samtidig bør slike midler være tilgjengelig på markedet på lik linje med annen læringsstøtte.

Dette var professor Stephen Rose fra The Open University ganske uenig i. Han påpekte at våre kognitive evner er svært så sammensatte, og at vi fortsatt forstår ganske lite av det. Tiltak som ADHD medisin, har opplagt en del positive virkninger, men det er slett ikke sikkert hvem man egentlig tar hensyn til i design av slike midler: Lærere, foreldre, samfunnet? Eller individet? Uansett vil man selektivt forholde seg til visse utvalgte sider av våre kognitive evner, som vi mer eller mindre vilkårlig plukker ut, for å være representativ for kognitiv prestasjon. Man blir da lett offer for en illusjon om

kontroll (av læring) når man i realiteten kun styrker en av flere sammensatte og sammenhengende aspekter ved kognisjon. Til tross for det, mente også Rose at til syvende og sist bør dette være individuelle valg; uten ekstra strenge kontrollregimer. Internett åpner allerede i dag opp for slike valg.

Professor Holger Ursin fra Universitetet i Bergen påpekte bl.a. at vi stimulerer hjernen på mange ulike måter allerede i dag, dvs. også uten spesielle farmasøytiske midler. Nikotin og kaffe er gode eksempler her. Det som er slående, er at folks forventninger i en overraskende stor grad styrer virkningen av disse midlene. I eksperimenter har man påvist at folk kan bli skikkelig fulle; selv om de drikker alkoholfritt. Dette understreker nok et av Roses poeng, nemlig at hjernen er et svært komplekst system som man bør nærme seg med tilbørlig respekt.

Omtrent 80 deltakere i salen fulgte med spenning ordskiftet mellom professorene og deltok i diskusjonen etterpå. De som kanskje trodde at den etisk korrekte veien ville være åpenbar, måtte nok konkludere med at ting ikke er så enkle, og at denne debatten må føres videre i årene som kommer.

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi - NENT

NENT har utarbeidet forskningsetiske retningslinjer for sitt område og arbeider med forskningsetiske spørsmål innen naturvitenskap og teknologi, medregnet landbruks- og fiskeriforskning.

Arbeidet i komiteen har fokus på å produsere tematiske rapporter og informasjonsmøter ved ulike forskningsinstitusjoner i Norge, arrangere eller delta på seminar med spesifikke tema eller arrangere møter for en bredere offentlighet.

MEDLEMMER 2006 - 2009

- Leder: Dag E. Helland, professor, Molekylærbiologisk institutt, Universitetet i Bergen
- Sekretariatsleder: Matthias Kaiser
- André Larsen Avelin, student og frilansjournalist
- Ole Christian Fauchald, professor, Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo
- Anne Ingeborg Myhr, dr.scient., seniorforsker, Norsk Institutt for Genøkologi, Forskningsparken i Tromsø
- Dag O. Hessen, professor, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo
- Kristine von Krogh, avdelingsingeniør ved Norges Veterinærhøgskole
- Ragnhild Lofthus, dr.scient., koordinator og seniorrådgiver. Stab for forskning og nyskaping, NTNU
- Vonne Lund, forsker, Veterinærinstituttet, (til juni 2009)
- Morten Bremer Mærli, forsker, Det Norske Veritas
- Deborah Oughton, professor i miljøkjemi, leder for Etikkrådet ved Universitetet for miljø- og biovitenskap
- Roger Strand, professor og senterleder Senter for vitenskapsteori, Universitetet i Bergen
- Guri Verne, avdelingsdirektør, Statskonsult

Den etiske nemnda for patentsaker – Patentnemnda

Den etiske nemnda for patentsaker er organisert som et utvalg i tilknytning til Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT). Nemnda har fem medlemmer med fem personlige varamedlemmer. Medlemmene er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Nemnda skal gi Patentstyret et bedre beslutningsgrunnlag for å vurdere om patentsøknader skal avslås fordi oppfinnelse strider mot offentlig orden eller moral (Patentloven § 1b). Nemnda skal vurdere oppfinnelser innenfor alle fagområder, men med et spesielt fokus på bioteknologi.

MEDLEMMER 2006 -2009

- › Leder: Dag E. Helland , professor, Molekylærbiologisk institutt, Universitetet i Bergen
- › Sekretariatsleder: Matthias Kaiser
- › Ola Dale, professor dr. med., Institutt for sirkulasjon og bildediagnostikk, NTNU, Trondheim
- › Vonne Lund, forsker ved Veterinærinstituttet Oslo (til juni 2009)
- › Cecilie M. Mejdell, forsker, Veterinærinstituttet, seksjon for husdyrhelse og velferd, Oslo
- › Torben Hviid-Nielsen, professor, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

VARAMEDLEMMER:

- › Ellen-Marie Forsberg, seniorforsker ved Arbeidsforskningsinstituttet (AFI)
- › Anne Ingeborg Myhr, seniorforsker, Norsk Institutt for Genøkologi, Forskningsparken i Tromsø
- › Deborah Oughton, professor i miljøkjemi, Universitet for miljø- og biovitenskap i Ås
- › Annetine Staff, overlege, dr. med. og førsteamanuensis II, Kvinnesenteret, Ullevål universitetssykehus og medisinske fakultet, Universitetet i Oslo
- › Roger Strand, professor, leder for Senter for vitenskapsteori, Universitetet i Bergen

FAGARTIKKEL

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)

PROSJEKTET

Prosjektet skal avdekke diskrimineringens art og omfang i Norge. Metoden som skal brukes, kalles situasjonstesting, og er utviklet av International Labour Office. Nesten alle de sentraleuropeiske landene har gjennomført testen. Sverige har gjort dette nylig.

Metoden går ut på at forskere gir seg ut for å være arbeidssøkende. Én opptrer som innvandrer og en annen som etnisk innfødt. Deretter søker begge på utlyste jobber i tre forskjellige norske byer. På den måten er det mulig å holde alle relevante forhold konstante, slik som utdanning, karakterer, arbeidserfaring, språkkunnskaper, alder osv. Til slutt sammenliknes utfallet med hensyn til hvem av de to som blir innkalt på intervju og eventuelt tilbudt jobb.

Prosjektet startet opp i juni 2009 og forventes å avsluttes i 2011.

Foregår det diskriminering på arbeidsmarkedet?

Det ønsket forskere ved Institutt for samfunnsforskning (ISF) å finne ut mer om. De søkte råd hos NESH for en etisk vurdering av diskrimineringsprosjektet, som skulle benytte en omstridt metode; situasjonstesting.

Dette prosjektet har vært en av de viktigste sakene komiteen hadde til behandling i 2009. Prosjektet handler om å kartlegge grad av diskriminering på arbeidsmarkedet i Norge. I korthet går metoden ut på å sammenlikne behandlingen som to iscenesatte personer, en med minoritetsbakgrunn og en med etnisk norsk bakgrunn, møter når de søker jobb. Dette skulle gjøres uten at de som ble utsatt for forskningen visste hva som foregikk, altså «skjult».

De to forskerne fra ISF, Jon Rogstad og Arnfinn Midtbøen, forklarte til komiteen at ingen metoder tidligere har greid å dokumentere i hvilket omfang diskriminering foregår. Metoden «situasjonstesting» ville derfor kunne gi viktig kunnskap. Men fordi det er flere etiske dilemmaer underveis, ønsket de et råd fra NESH. I tillegg ønsket forskerne å avdekke årsakene til diskriminering. For å få mer kunnskap om dette, ville de supplere testingen med utdypende kvalitative intervjuer av arbeidsgiverne i etterkant av testingen.

Prosjektet har store etiske implikasjoner, og det var vanskelige, men viktige diskusjoner i komiteen. Det var enighet om at kravet om fritt, informert samtykke er et helt sentralt, forskningsetisk prinsipp. Ved å fravike dette prinsippet, var hovedbekymringen at prosjektet kunne virke krenkende på den enkelte deltaker som ble ført bak lyset, noe som igjen kunne bringe forskningen i miskreditt. Det var spesielt den siste delen av undersøkelsen, intervjuene av arbeidsgiverne, som NESH problematiserte. Komiteen mente at om det ble avdekket at en arbeidsgiver hadde negative holdninger til innvandrere, kunne et intervju i etterkant medføre en ytterligere krenkelse.

I sitt svar valgte komiteen en avveiningsetikk som også avspeiler seg i retningslinjene til NESH. Der står det at det kan gjøres unntak for kravet om samtykke i visse situasjoner. Konklusjonen ble at dette prosjektet hadde såpass stor samfunnsmessig betydning ved at det kunne avdekke kritikkverdige

forhold og bidra til at praksis ble endret til det bedre. Derfor kunne det forsøres å gå bort fra kravet om informert samtykke. Komiteen mente allikevel at det var mulig å forbedre prosjektet på enkelte punkter, slik at belastningen den enkelte deltaker kunne bli påført, ble minimert.

NESH mente at prosjektet ville bli bedre hvis det ble avsluttet tidlig i søknadsfasen. I tillegg anbefalte komiteen at all informasjon som innhentes, skulle bli anonymisert. NESH mente dessuten at det måtte være opptil de ulike arbeidsgiverne om de ønsket å forklare seg i et intervju etter at de var blitt gjort kjent med at de hadde vært med i et forskningsprosjekt, og slik få mulighet til å samtykke for videre deltakelse.

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora - NESH

NESH har utviklet retningslinjer for forskningsetikk innen sine fagområder: Samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Siste utgave fra 2005 inneholder også retningslinjer for internettforskning. NESH svarer på henvendelser fra enkeltforskere og forskningsinstitusjoner når komiteen blir bedt om vurdering av forskningsetiske sider ved et bestemt forskningsprosjekt. Når NSD og Datatilsynet behandler søknader som gjelder behandling av personopplysninger, innhentes det noen ganger råd fra NESH.

Ved siden av uttalelser, rapporter og retningslinjer, arrangerer NESH åpne debattmøter og seminarer.

MEDLEMMER 2006 – 2009

- › Komiteens leder: Anne Hilde Nagel, professor, Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionvitenskap, Universitetet i Bergen
- › Sekretariatsleder: Helene Ingierd, vikar for Hilde Wisløff Nagell fra 31. 05. 2008
- › Alexander Cappelen, professor, Norges handelshøyskole, Institutt for samfunnsøkonomi
- › Hallvard J. Fossheim, filosofi, post.doc Etikkprogrammet, Universitetet i Oslo
- › Arne Backer Grønningsæter, forskningsleder, Fafo
- › Kristian Berg Harpviken, forsker og nestleder, Institutt for fredsforskning
- › Marit Anne Hauan, direktør, Tromsø Museum, Universitetet i Tromsø
- › Stig André Haugen, brannmester/utrykningsleder og student Lillehammer og Øyer Brannvesen
- › Hilde Pape, forsker, Statens institutt for rusmiddelforskning
- › Jone Salomonsen, professor, Teologisk fakultet, Universitetet i Oslo
- › Cecilie Elisabeth Schjætvet, advokat, Advokatfirmaet Hestenes og Dramer & Co
- › Anne Julie Semb, førsteamanuensis, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo
- › Arne Tostensen, forskningsleder, Chr. Michelsens Institutt, Universitetet i Bergen

Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning ved bruk av menneskelige levninger

Utvalget er organisert i tilknytning til Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) og startet opp i 2008. Utvalget består av 9 personer med ulik faglig bakgrunn.

Utvalget tar stilling til forskning på menneskelige levninger (det vil si intakte skjeletter, deler av skjeletter, samt annet menneskelig materiale) som oppbevares ved offentlige museer og samlinger, eller som vil fremkomme ved fremtidige arkeologiske og andre undersøkelser. Dette dreier seg i første rekke om skjelettmateriale som er fremkommet ved arkeologiske utgravinger, men kan også omfatte menneskelige levninger som aldri har vært i jorden, men som for eksempel oppbevares i kister og sarkofager. Forskere som tar sikte på å benytte skjelettmateriale, anbefales å legge fram sine prosjekter for en etisk vurdering fra utvalget.

Utvalget arbeider etter alminnelige forskningsetiske prinsipper, hvor det også tas hensyn til forskningsetiske retningslinjer utarbeidet av nasjonale og internasjonale organer.

Det arbeides også etter bestemmelser nedfelt i eksisterende lovverk, som kulturminneloven og gravferdsloven, samt konvensjoner Norge har sluttet seg til, som den europeiske konvensjonen om vern av den arkeologiske kulturarv (Maltakonvensjonen).

MEDLEMMER 2008 - 2012

- Leder: Oddbjørn Sørmoen, magister i kunsthistorie, Riksantikvaren
- Sekretariatsleder: Helene Ingjerd, vikar for Hilde Wisløff Nagell fra 31. 05. 2008
- Marit Aune Hauan, direktør, Tromsø Museum, Universitetet i Tromsø
- Anne Karin Hufthammer, konservator, zoolog, Bergen Museum
- Jon Kyllingstad, stipendiat historie, Forum for universitetshistorie, Universitetet i Oslo
- Åge Wifstad, 1. amanuensis i medisinsk filosofi, Institutt for samfunnsmedisin, Universitetet i Tromsø
- Finn Ørnulf Winther, pensjonert professor i medisin
- Hallvard J. Fosheim, post.doc Etikkprogrammet, Universitetet i Oslo
- Ingegerd Holand, samisk kultur og forskning, Riksantikvaren
- Patricia Ann Melsom, redaktør, NITO, Bioingeniørfaglig institutt
- Ingrid Sommerseth, stipendiat arkeologi, samisk forskning, Universitetet i Tromsø

Nasjonalt utvalg for gransking av redelighet i forskning - Granskingsutvalget

«Med vitenskaplig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd med god vitenskapelig praksis som er begått forsettlig eller grov uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning.» (Forskningsetikkloven § 5).

Nasjonalt utvalg for gransking av redelighet i forskning (Granskingsutvalget) er en nasjonal ressurs for universiteter, forskningsinstitusjoner, bedrifter og oppdragsgivere ved behandling av saker om uredelighet i forskning.

Granskingsutvalget behandler konkrete henvendelser om påstått vitenskapelig uredelighet, men kan også selv ta opp saker. Som utgangspunkt ligger ansvaret for å behandle saker om mulig vitenskapelig uredelighet hos de enkelte institusjoner eller bedrifter. Granskingsutvalget skal sikre en mer enhetlig behandling av alvorlige uredelighetssaker, enten disse behandles på lokalt eller nasjonalt nivå. Ved mistanke om alvorlige tilfeller av uredelig forskning som de lokale forskningsmiljøene ikke selv kan eller bør behandle bl.a. på grunn av mulige habilitetsproblemer, vil et nasjonalt organ som Granskingsutvalget være en riktig saksbehandler.

Når det gjelder forebygging av vitenskapelig uredelighet, ligger hovedansvaret på det lokale nivå, men med støtte fra nasjonalt hold. På det nasjonale nivå samarbeider Granskingsutvalget med De nasjonale forskningsetiske komiteer i arbeidet med å forebygge og informere om vitenskapelig uredelighet.

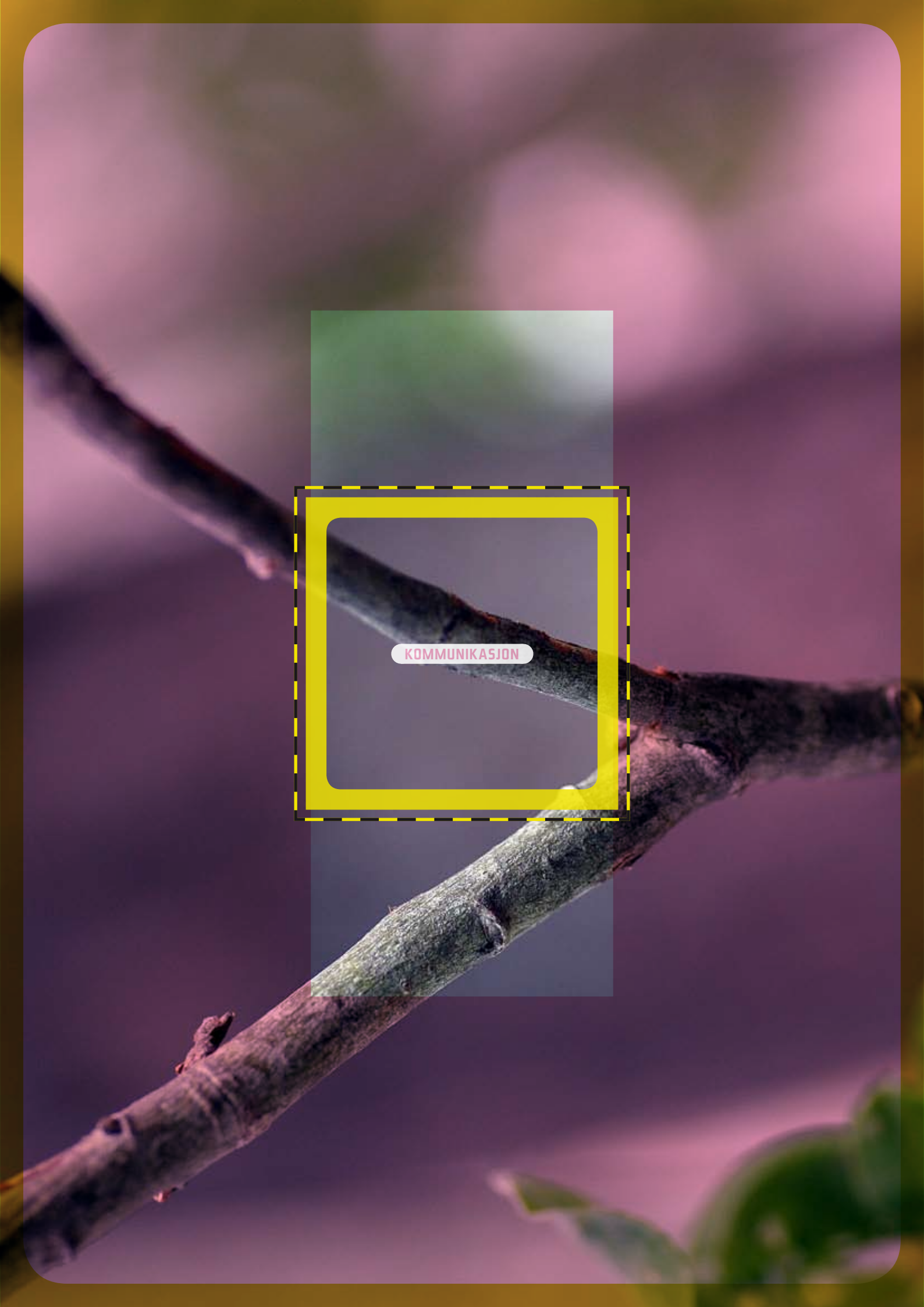
Kunnskapsdepartementet får fra utvalget en årsrapport som i anonymisert form omtaler saker som er behandlet.

MEDLEMMER 2007 - 2011

- › Leder: Johan Giertsen, professor dr. juris, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
- › Sekretariatsleder: Torkild Vinther
- › Rigmor Austgulen, professor, Institutt for kreftforskning og molekylærmedisin, NTNU (nestleder)
- › Tør Hauken, dekan/førsteamanuensis, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Stavanger
- › Ragnvald Kalleberg, professor, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo
- › Monica Martinussen, professor RBUP Nord (Regionsenter for barn og unges psykiske helse, nord), Universitetet i Tromsø
- › Sighild Westman-Naeser, dosent, Uppsala, Sverige
- › Edel Storelvmo, regiondirektør NHO Nordland

VARAMEDLEMMER:

- › Cathrine Holst, seniorforsker, ARENA, Senter for europaforskning og postdoc., Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo
- › Dag Slotfeldt-Ellingsen, direktør, Sintef
- › Ingar Olsen, professor, Institutt for oral biologi, Det odontologiske fakultet, Universitetet i Oslo
- › Sønneve Ølnes, ass. instituttsjef, Transportøkonomisk institutt, Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

KOMMUNIKASJON

Kommunikasjon

Komiteenes kommunikasjonsstrategi danner grunnlaget for komiteenes kommunikasjonsevne og legger føringer for hvordan komiteene gjennom ulike tiltak kan nå sine mål. Hvert år lages ny tiltaksplan.

Et av de strategiske målene er å bidra til at forskningsetiske problemstillinger løftes fram i norsk samfunnsdebatt. I sum skal kommunikasjonsstrategien styrke komiteenes evne til å: *Gi råd, ta stilling, skape debatt, sette dagsorden og å forebygge uredelighet.*

INTERNETT – WWW. ETIKKOM.NO

Nettredaktør: Sigrid Skavlid

Nettsidene er komiteenes digitale ansikt. Sidene er felles informasjonskanal for både De nasjonale forskningsetiske komiteene, Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning ved bruk av menneskelige levninger, Den etiske nemnda for patentsaker, Granskingsutvalget for redelighet i forskning, samt de 7 regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK).

I 2009 ble informasjonen rundt virksomheten i REK skilt ut og lagt til et eget nettsted som finnes på <http://helseforskning.etikkom.no>. Dette skjedde samtidig med at de nasjonale komiteenes nettsted fikk nytt design og innholdsstruktur. Som en del av det nye nettstedet er det også opprettet et forskningsetisk bibliotek (FBIB). Biblioteket består av over 60 spesialforfattede tekster skrevet av vel 50 forskere, lenke til filmer, litteraturtips m.v. Biblioteket skal være en ressurs for undervisere i forskningsetikk og for andre interesserte.

Besøket på nettstedet fortsatte å stige og sidene hadde over 90 200 besøkende i 2009, eller over 247 besøk pr dag i snitt. Dette var 12 000 besøkende flere enn året før. Tradisjonelt har informasjon rundt søkeprosessen til de regionale komiteene vært det mest søkte stoffet, så det er gledelig at besøket likevel har steget betydelig til tross for utskilling av populært stoff i juni.

De mest besøkte sidene har i året som gikk vært (på årsbasis) alt innhold rundt REK. De ulike forskningsetiske retningslinjene som komiteene har publisert, er også mye besøkt. Siden lanseringen FBIB har drøyt 20 % av de besøkende kikket på artikler der. De mest leste artiklene i biblioteket har vært artiklene som omhandler kvantitativ og kvalitativ metode.

I desember ble komiteenes nye nettsted nominert til beste statlige nettsted i forbindelse med Direktoratet for forvaltning og IKTs (DIFI) vurdering av nærmere 700 offentlige nettsteder.

Prosjektleder for nytt nettsted var: Sigrid Skavlid. prosjektleder for FBIB var: Hallvard J. Fossheim

ELEKTRONISK NYHETSBRIV

Forskningsetiske komiteer tilbyr elektronisk nyhetsbrev som sendes ut månedlig. Her informeres det om nyheter på nettsidene, nylig publiserte dokumenter og kommende arrangementer. Abonnement tegnes via etikkom.no. Ved utgangen av året hadde 400 abonnenter meldt seg.

I 2009 startet også komiteene opp et engelskspråklig nyhetsbrev som to ganger årlig gjør rede for arbeidet i komiteene.

FAGBLADET FORSKNINGSETIKK

Ansvarlig redaktør: Lise Ekern

Fagbladet Forskningsetikk kom ut tre ganger i 2009. Høstnummeret ble laget som et dobbeltnummer av nr. 3 og nr. 4.

Fagbladet Forskningsetikk er medlem av Fagpressen og redigeres etter redaktørplakaten. Bladet sende ut til ca. 2600 abonnenter. Abonnementet er gratis og kan bestilles fra nettsiden. Bladet kan lastes ned fra internett, www.etikk.no

I 2009 fikk bladet omtale/ ble henvist til i andre medier sju ganger.

PRESE - MEDIER

Pressen er en viktig målgruppe for informasjonsarbeidet til komiteene. Media kontaktes enten ved personlig kontakt eller ved å sende «spissede budskap» direkte til journalister.

For å følge med i mediebildet har sekretariatet en avtale med et medieovervåkingsbyrå. Det innebærer elektronisk rapport hver dag på de tema som komiteene til enhver tid er opptatt av. Medieovervåking gir også informasjon om debatter/saker som er nyttige i forhold til forskningsetiske problemstillinger.

Forskningsetiske komiteer er medlem av *forskning.no*. I løpet av året 2009 hadde vi 12 artikler på denne nettsiden.

NOEN VIKTIGE SAKER SOM FIKK OPPMERKSOMHET I MEDIA 2009

- forskning på diskriminering på arbeidsplassen
- forskning på partnerdrap
- internasjonalt møte om hjerneforskning

DEBATTMØTER

Premiering av informanter. Tabu eller normalitet? - åpent seminar 27. januar i Bergen.

Arrangør: NESH i samarbeid med Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD)

Bakgrunn: Bakgrunnen for initiativet var blant annet Jon Rogstads leder i Sosiolognytt 4/07 hvor han etterlyser generelle retningslinjer for betaling av deltakere i forskning. For NESH og NSD var hovedformålet med dette seminaret å stimulere til åpenhet og diskusjon om mulige konsekvenser av en praksis med bruk av økonomiske insentiver for å stimulere til deltakelse i forskningsprosjekter. Møtet samlet ca. 35 deltakere.

Barnehager – et sosialt eksperiment – åpent møte på Litteraturhuset i Oslo.

Arrangør: Forskningsetiske komiteer

Bakgrunn: Mer forskning er nødvendig, vi vet for lite om hva barnehagen betyr for ett- og to-åringene. Men forskningsetikken må ikke bli for streng og derved stoppe viktig forskning. Det ble en bred debatt med over 100 deltakere.

Better brains – time for cognitive enhancement – åpent møte på Det norske Vitenskapsakademi.

Arrangør: NENT i samarbeid med Teknologirådet.

Bakgrunn: Hjerneforskning bringer nye muligheter. Medikamenter som påstås å styrke hukommelsen og skjerpe tankene, er her. Til møtet kom professor **John Harris** fra universitetet i Manchester. Harris har tatt til orde for bruk av hjerneforbedrende medisiner for friske. Professor **Steven Rose**, nevro-

biolog fra Open University i Milton Keynes, som har arbeidet mye med læring og hukommelse, er tvert imot skeptisk til raske løsninger for hjerneforbedring var også der. Møtet samlet ca. 80 deltakere.

Forskningens samfunnsansvar – en visjon – åpent møte på Universitetet i Bergen.

Arrangør: NENT

Bakgrunn: Skal forskning bidra til fred? Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi, gitt av NENT i 2007, sier dette. Møtet samlet ca. 30 deltakere til debatt.

NYE PUBLIKASJONER 2009

«*Risk and Uncertainty - as a Research Ethics Challenge*» – en publikasjon fra NENT, Forskningsetiske komiteer.

Alle publikasjoner er listet opp på vår hjemmeside: www.etikkom.no

BEHANDLING AV KLAGESAKER

I 2009 behandlet NEM 12 klagesaker. Komiteen ga klager medhold i seks av sakene, og opprettholdt REKs vedtak i de andre seks sakene:

- en sak gjaldt premiering av deltakere i et forskningsprosjekt, der REK anså at prosjektet hadde satt beløpet for høyt
- en sak hadde REK avvist å behandle fordi prosjektet var igangsatt før søknaden var behandlet av komiteen
- tre av sakene var avvist av REK fordi de ikke ble ansett å være forskningsprosjekter som omfattes av helseforskningsloven og forskningsetikkloven, og derfor ikke skal behandles av en regional forskningsetisk komité
- fem saker var oversendt fra Helsedirektoratet/Helse- og omsorgsdepartementet og gjaldt avslag på søknad om dispensasjon fra taushetsplikt
- to saker gjaldt avslag på grunn av prosjektenes vitenskapelige kvalitet

I tillegg har komiteen avgitt to prinsipputtalelser om saksbehandlingen i REK.

UTTALELSER

Forskningsetiske komiteer leverte i alt ni uttalelser/høringer.

De finnes på: www.etikkom.no

Internasjonalt arbeid

De nasjonale forskningsetiske komiteer har i sitt mandat blant annet i oppgave å utvikle internasjonalt samarbeid, både i Norden og verden for øvrig. Komiteene skal følge med på alle fagområder innen forskningsetikk og informere andre land om det arbeidet som gjøres i Norge. Komiteene deltar i en rekke internasjonale forskningsprosjekter og i ulike fora for utveksling av erfaringer med etikkomiteer i andre land.

BIOTETHED – BIOTECHNOLOGY ETHICS

Et EU-prosjekt under FP6 Science and society, det 6. rammeprogram.

De årlige kursene ble i 2008 tilbudt i Brno (Tsjekkia), Vilnius (Litauen), og Budapest (Ungarn).

Varighet

2005-2009

Deltakere

16 forskjellige universitet og institutt i Europa. Fra Norge: Matthias Kaiser, sekretariatsleder i Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT), partner. Kaiser er gruppeleder for kursvirksomheten innen dette prosjektet. Torunn Ellefsen, seniorrådgiver, Forskningsetiske komiteer, er prosjektmedarbeider.

Mål

Prosjektet er en fortsettelse av et tidligere prosjekt (BioT Ethics; under FP5) og skal bl.a. videreutvikle og starte nye kurs for doktorgradsstudenter innen bioteknologi og andre fag med interesse i moderne bioteknologi. Kursene foregår i ulike nye medlemsland innen EU. Prosjektet ser også på etiske utfordringer innen nye naturvitenskapelige utviklinger med vekt på anvendelser innen det ikke-humane (dvs. ikke medisinske) feltet.

Mer om prosjektet: <http://www.biotethics.org>

EUROPEAN NETWORK FOR RESEARCH INTEGRITY OFFICES (ENRIO)

Nettverk som skal sikre informasjonsutveksling og erfaringsoverføring mellom enheter som arbeider med vitenskapelig uredelighet.

Varighet

Startet våren 2008 og er et fast nettverk.

Deltakere

Nettverket er åpent for alle europeiske enheter som har et nasjonalt ansvar for redelighet i forskning. Medlemsland til nå er: Norge, Danmark, Sverige, Finland, Tyskland, Irland, Storbritannia, Nederland, Belgia, Sveits, Frankrike, Kroatia, Portugal og Østerrike.

Medlemmer fra Norge: Torkild Vinther, sekretariatsleder Nasjonalt utvalg for gransking av redelighet i forskning (Granskingsutvalget) og Matthias Kaiser, sekretariatsleder Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT)

Mål

Være et forum for utveksling av erfaringer med håndtering av påstander om vitenskapelig uredelighet. Dele informasjon om opplæring og undervisning i god forskningsskikk.

NORDISK NETTVERK

Årlige sekretariatsseminar for De nasjonale forskningsetiske komiteene for medisin og helsefag fra Sverige, Danmark og Norge.

Det er sekretariatet i Den Centrale Videnskabsetiske Komité og Den Centrale etikprøvningsnämnden som er samarbeidspartnere for sekretariatet i Norge.

Mål

Utveksle erfaringer og samarbeide om felles problemstillinger.

NORDIC NETWORK OF AGRICULTURAL AND FOOD ETHICS

Et prosjekt finansiert fra NordForsk. Dette er et nordisk nettverksprosjekt, inklusive de Baltiske statene.

Varighet

2007 – 2010

Deltakere

Prosjektet er en aktivitet tilknyttet The European Society for Agricultural and Food Ethics (EurSAfe), der Kaiser (NENT) for tiden er president.

Deltakere fra NENT: Vonne Lund, Veterinærinstituttet, medlem i nettverket og i styringsgruppen til juni 2009; Matthias Kaiser, sekretariatsleder i NENT og prosjektkoordinator. Deltaker fra sekretariatet i Forskningsetiske komiteer, seniorrådgiver Torunn Ellefsen.

Mål

Målet er å styrke det nordiske samarbeidet på feltet, med særlig vektlegging av dyreetikk og landbruks- og matetikk. Prosjektet skal gjennomføre et årlig forskerkurs samt en workshop. Oppstartsmøtet ble holdt i oktober 2007 på Haraldsvangen, Norge.

Det skal holdes årlige workshops og forskerkurs.

Om nettverket: <http://www.vetmed.helsinki.fi/english/nordethics/index.html>

REGNSKAP

OG

NOTER

RESULTATREGNSKAP 1.1. - 31.12.	Noter	2009	2008
INNETEKTER			
Generelle midler	1	10 100 000	9 200 000
Spesielle midler	1	649 136	490 861
Andre off. og private tilskudd	1	0	0
Salgs- og oppdragsinntekter	1	648 796	1 288 927
Sum inntekter		11 397 931	10 979 788
DRIFTSKOSTNADER			
Programmer/prosjekter NFR	2	3 816 153	4 187 114
Frie prosjekter	2	527 916	613 478
Administrasjons og felleskostnader	3	6 884 692	6 481 122
Ordinære av- og nedskrivninger		23 753	23 753
Sum driftskostnader		11 252 514	11 305 467
FINANSPOSTER			
Renteinntekter		-1 406	-25 517
Rentekostnader		2 615	6 405
Andre finansposter		10 352	6 710
Sum finansposter		11 562	-12 403
ÅRETS RESULTAT		133 856	-313 276
Disponeringer og overføringer			
Overføringer egenkapital		133 856	-313 276
Sum disponeringer og overføringer		133 856	-313 276

BALANSE		2009	2008
EIENDELER			
Anleggsmidler:			
Maskiner, inventar og lignende		23 753	47 505
Sum anleggsmidler		23 753	47 505
Finansielle anleggsmidler:			
Andre fordringer		90 060	61 460
Sum finansielle anleggsmidler		90 060	61 460
Omløpsmidler :			
Fordringer på NFR	4	914 627	664 627
Fordringer andre programmer	5	31 755	31 755
Kortsiktige fordringer	6	310 965	773 365
Kasse, bank, postgiro	7	598 659	744 082
Sum omløpsmidler		1 856 005	2 213 829
SUM EIENDELER		1 969 818	2 322 794
GJELD OG EGENKAPITAL			
Egenkapital :			
Overføringer		133 856	-313 276
Egenkapital	8	290 950	604 226
Sum egenkapital		424 806	290 950
Kortsiktig gjeld :			
Bevilgninger	9	147 339	64 025
Leverandørgjeld		457 893	1 106 176
Skyldig avgifter og skattetrekk		585 296	416 805
Skyldig lønn og feriepenger		332 922	414 405
Annen kortsiktig gjeld	10	21 563	30 433
Sum kortsiktig gjeld		1 545 013	2 031 843
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		1 969 818	2 322 794

Oslo, 15. februar 2010

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Note 1 - Inntekter	2009	2008
Generelle midler - Bevilgning NFR		
Administrasjon og div. programmer NFR	10 100 000	9 200 000
Totalt	10 100 000	9 200 000

Spesielle midler	2009	2008
NEM arbeidsgruppe KD	0	8 547
Consensus (European Aquaculture)	0	4 263
Bio T Ethical education	25 659	232 350
EurSafe	8 305	0
Value isobars	15 173	0
Nordforsk, Nordic Network	600 000	233 180
Avsuttete prosjekter overført administrasjon	0	12 521
Totalt	649 136	490 861

Salgs- og oppdragsinntekter		
Refusjoner	428 488	632 233
Refusjon utlegg storfellesmøte	220 308	533 705
Refusjon deltakeravgift	0	122 990
Totalt	648 796	1 288 927

Note 2 - Driftskostnader	2009	2008
Det er kostnadsført følgende utgifter på prosjekter utenom administrasjon:		
Prosjekter/programmer NFR	3 816 153	4 187 114

Frie prosjekter	2009	2008
BIO T Ethical education	25 659	232 350
Nordforsk, Nordic Network	502 257	374 797
Consensus (European Aquaculture)	0	6 331
Sum	527 916	613 478

Note 3 - Av andre administrasjons- og felleskostnader utgjør lønns-	2009	2008
kostnader følgende poster; (for alle programmer og prosjekter samlet)		
Lønnskostnader består av følgende poster:		
Lønninger	4 218 545	4 586 796
Arbeidsgiveravgift	620 470	684 284
Pensjonskostnader	183 147	163 044
Andre ytelser	255 302	306 787
Sum lønnskostnader	5 277 464	5 740 911
Gjennomsnittlig antall ansatte:	8	8
Godtgjørelser daglig leder:		
	2009	2008
Lønn	445 061	665 288
Annen godtgjørelse	5 321	10 064
Totalt	450 382	675 352

Daglig leder var ansatt fram til 31.07.2009.

Note 4 - Fordringer på NFR	2009	2008
Fordringer på NFR	2009	2008
Bevilgning	10 100 000	9 200 000
Utbetalt fra NFR	-9 850 000	-9 297 559
Ikke benyttet forrige år	664 627	762 186
Rest til disposisjon	914 627	664 627

Note 5 - Fordringer andre programmer	2009	2008
Fordring Forskningsrådet Value isobars	31 755	31 755
Totalt	31 755	31 755

Note 6 - Kortsiktige fordringer	2009	2008
Kundefordringer	31 329	469 717
Reise- og lønnsforskudd	0	2 673
Andre kortsiktige fordringer	0	6 043
Forskuddsbetalt leie	197 641	194 968
Andre forskuddsbetalte driftskostnader	81 995	99 964
Totalt	310 965	773 365

Note 7 - Bankinnskudd, kontanter og lignende

I henhold til gjeldende regler for Norges Forskningsråd skal midler ikke overføres til egen skattetrekkskonto. Det er derfor ingen bundne midler

Note 8 - Egenkapital

Egankapital 01.01.	290 950
Årets overskudd	133 856
Egenkapital 31.12.	424 806

Note 9 - Bevilgninger

	2009	2008
Bevilgning Bio T Ethics	108 973	0
Bevilgning Bio T Ethical education	38 366	64 025
Totalt	147 339	64 025

Note 10 - Annen kortsiktig gjeld

	2009	2008
Gjeld til ansatte	4 549	0
Andre påløpte kostnader	17 014	30 433
	21 563	30 433

